

Univerzita Palackého
v Olomouci

Rozvojová pomoc

Alokace a efektivnost rozvojové pomoci a vliv jiných politik na rozvoj

Miroslav Syrovátka

Katedra rozvojových studií PŘF UP

Letní škola rozvojové spolupráce

Olomouc, 10. 9. 2015

Osnova

1. **Rozvojová pomoc – koncepty a alokace**
2. **Efektivnost pomoci**
3. **Za hranice rozvojové pomoci**

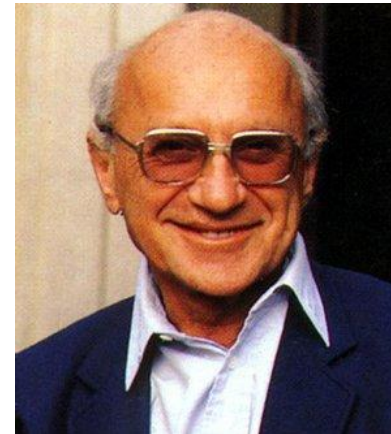
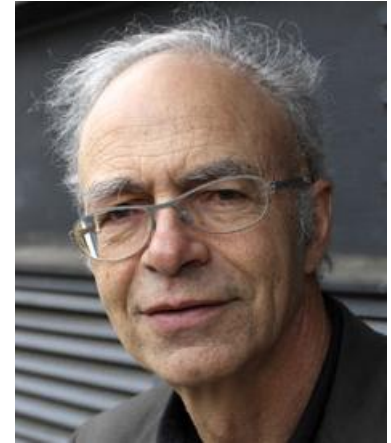
1. Rozvojová pomoc – koncepty a alokace

Pomoc a rozvoj

- **Rozvoj není** především o pomoci, avšak velká část veřejné debaty o mezinárodním rozvoji je o pomoci (a migraci)
- **Motivace** pro rozvojovou pomoc?
 - Morální (altruistická)
 - Komerční
 - Politická

Motivace pro rozvojovou pomoc

- *“If we can prevent something bad without sacrificing anything of comparable significance, we ought to do it; absolute poverty is bad; there is some poverty we can prevent without sacrificing anything of comparable moral significance; therefore we ought to prevent some absolute poverty.” (Singer, 1993)*
- *“Foreign aid is widely regarded as a weapon in the ideological war in which the United States is now involved. Its assigned role is to help win over to our side those uncommitted nations that are also underdeveloped and poor.” (Friedman, 1958)*

Počátky rozvojové pomoci

- Pomoc jako hlavní komponenta mezinárodní rozvojové politiky ve druhé polovině 20. století
- Instituce pro evropskou rekonstrukci a stabilitu (WB, IMF, Marshallův plán) – úspěch v rekonstrukci Evropy
- Proces dekolonizace v Africe
- Přesvědčení, že pomoc chudým zemím může mít obdobné výsledky
 - ▣ Rekonstrukce versus rozvoj
- Ekonomické zdůvodnění
 - ▣ Ekonomický růst: úspory → investice → kapitál
 - ▣ Nedostatek domácích úspor – zahraniční finance
 - ▣ Předpoklad, že růst bude později udržitelný z vlastních zdrojů

Definice oficiální rozvojové pomoci (ODA)

Definice od Development Assistance Committee (DAC) OECD

- Finanční toky, technická pomoc a komodity, které jsou
 - ▣ poskytované oficiálními orgány (*authorities*)
 - ▣ mají za hlavní cíl podporu ekonomického rozvoje a blahobytu (*welfare*)
 - ▣ mají zvýhodněný (*concessional*) charakter, tj. mají alespoň 25% grantovou složku (granty, dotované půjčky)
- Lze započítat pouze pomoc zemím na „DAC List of ODA Recipients“ a dále příspěvky vybraným multilaterálním organizacím
 - ▣ První tři důchodové skupiny zemí dle klasifikace Světové banky
 - ▣ Výjimky: NE členové G8 a EU

Klasifikace zemí dle Světové banky

Skupina zemí	HND na osobu (US\$, 2014)	Příklady zemí
Nízký důchod	1045 a méně	Etiopie, Afganistán
Nižší střední důchod	1046–4125	Ghana, Indie
Vyšší střední důchod	4126–12 736	Čína, Mexiko
Vysoký důchod	12 737 a více	USA, Česko

Typy pomoci

Dvě kategorie

- Humanitární pomoc
- Rozvojová pomoc
- *“For every person who dies in an emergency, 200 die from diseases of poverty.” (Riddell, 2009)*

Typy pomoci dle poskytovatele

- Bilaterální pomoc – národní agentury rozvojové pomoci
- Multilaterální pomoc – prostřednictvím multilaterálních institucí
- *Soukromé dárcovství (NGOs)*

Měření toků pomoci – přijímající země

1. Celkový objem pomoci

- Obtížné hodnotit význam pomoci kvůli rozdílné velikosti ekonomik

2. Podíl pomoci na HND

- Objem pomoci vzhledem k velikosti ekonomiky země příjemce

3. Výše pomoci na osobu

- Celkový objem pomoci dělený populací

Populačně větší země dostávají větší objemy pomoci než populačně menší země, avšak menší objemy vyjádřené na osobu/podíl HND

TABLE 14-1 Major Official Development Aid Recipients (2009)

RANK	COUNTRY	TOTAL ODA (MILLIONS OF CURRENT US\$)
1	Afghanistan	6,235
2	Ethiopia	3,820
3	Vietnam	3,744
4	West Bank and Gaza	3,026
5	Tanzania	2,934
6	Iraq	2,791
7	Pakistan	2,781
8	India	2,502
9	Côte d'Ivoire	2,369
10	Congo, Dem. Rep.	2,354

RANK	COUNTRY	ODA (PERCENT OF GNI)
1	Liberia	70
2	Afghanistan	45
3	Solomon Islands	44
4	Tuvalu	43
5	Burundi	42
6	Micronesia, Fed. Sts.	41
7	Marshall Islands	32
8	Palau	28
9	Sierra Leone	24
10	Congo, Dem. Rep.	22

RANK	COUNTRY	ODA PER CAPITA (MILLIONS OF CURRENT US\$)
1	Mayotte	2,751
2	Tuvalu	1,785
3	Palau	1,737
4	Marshall Islands	1,101
5	Micronesia, Fed. Sts.	1,093
6	West Bank and Gaza	748
7	Dominica	533
8	Grenada	463
9	Vanuatu	442
10	Kosovo	437

GNI, gross national income; ODA, official development assistance.

Source: World Bank, "World Development Indicators," <http://databank.worldbank.org>.

TABLE 14-2 Official Development Aid Receipts by Region and Income, 2009

	MILLIONS OF US\$	PERCENT OF GNI	DOLLARS PER PERSON
Sub-Saharan Africa	44,553	4.9	53
South Asia	14,607	0.9	9
East Asia and Pacific	10,276	0.2	5
Europe and central Asia	8,101	0.3	20
Middle East and North Africa	13,589	1.1	42
Latin America and Caribbean	9,104	0.2	16
Low income	36,279	9.3	47
Lower-middle income	40,482	1.1	17
Upper-middle income	13,222	0.1	5
High income	433	0.0	0.4

GNI, gross national income.

Source: World Bank, "World Development Indicators," <http://databank.worldbank.org>.

Závazky a toky pomoci – dárcovské země

Závazky

- OSN (od 1970) – závazek **0,7 %** ODA/HND
- Evropský konsensus o rozvoji (2005)

EU-15	0,70%	do roku 2015
EU-12	0,33%	do roku 2015

Toky

- **Celkový objem pomoci**
- **Podíl pomoci na HND**

DIST. BY L.A. TIMES SYNDICATE

WASSERMAN © '00 BOSTON GLOBE

Source: "Group of Eight" cartoon by Dan Wasserman from *The Boston Globe*, January 1, 2000. Copyright © 2000 Boston Globe. All rights reserved. Used by permission and protected by the Copyright Laws of the United States. The printing, copying, redistribution, or retransmission of this Content is prohibited.

Česká rozvojová pomoc (2014)

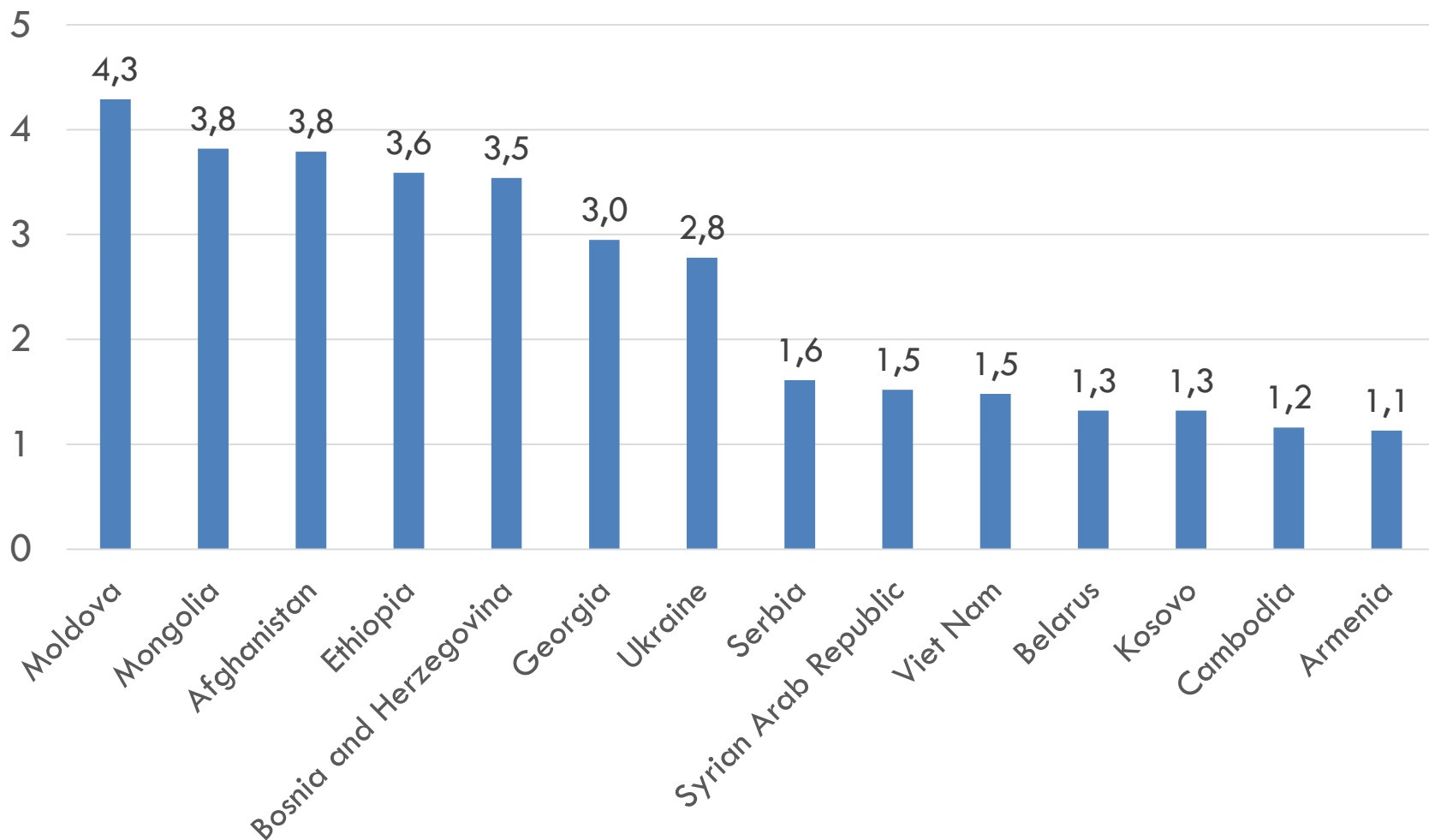
	USD	Kč	Podíl
Bilaterální	64 mil.	1,3 mld.	31 %
Multilaterální	145 mil.	3,0 mld.	69 %
Celkem ODA	209 mil.	4,3 mld.	100 %

Hrubý národní důchod (HND) 3 926,6

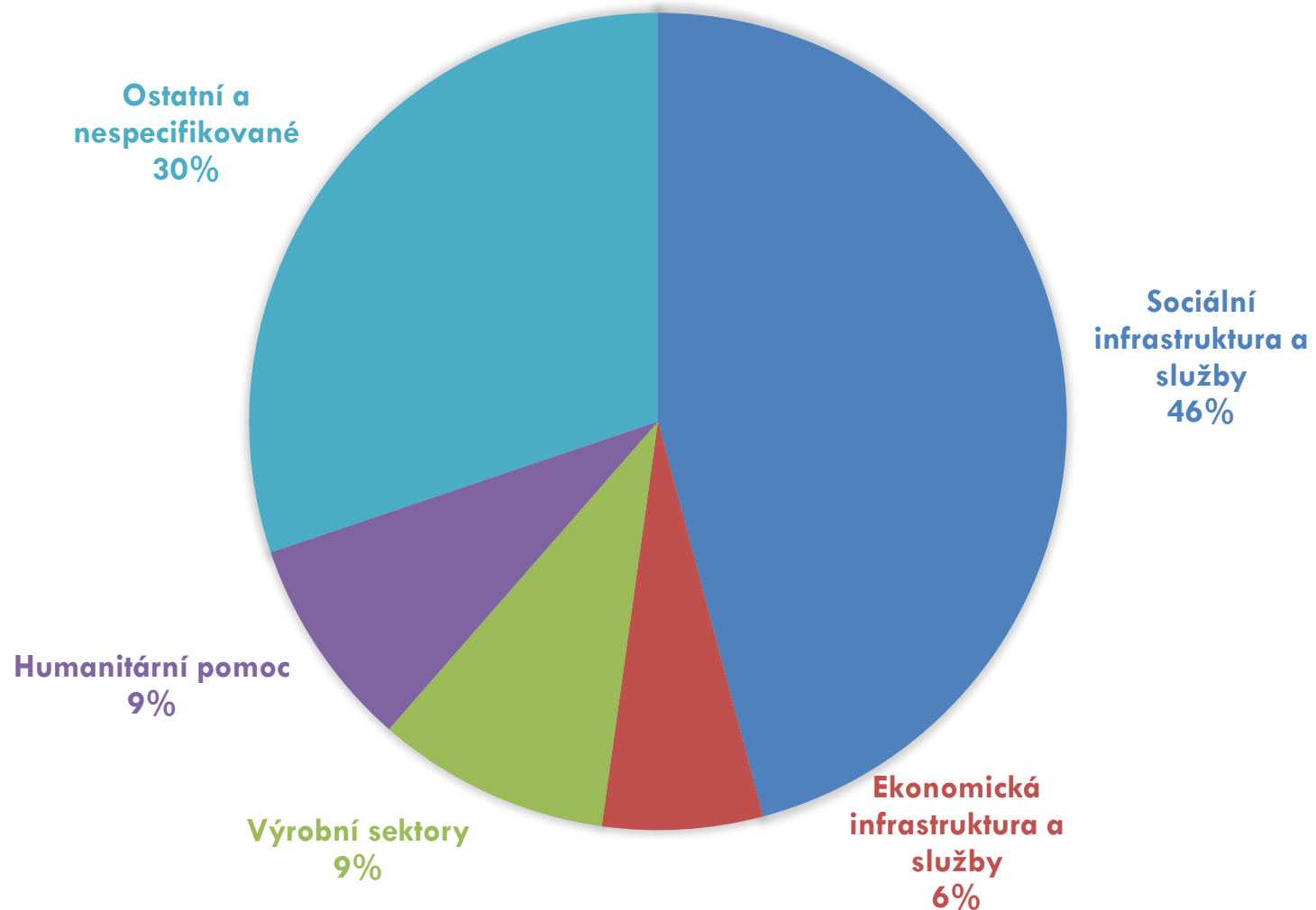
Oficiální rozvojová pomoc (ODA) 4,3

ODA/HND 0,11 %

Největší příjemci české bilaterální ODA (2013, mil. USD)

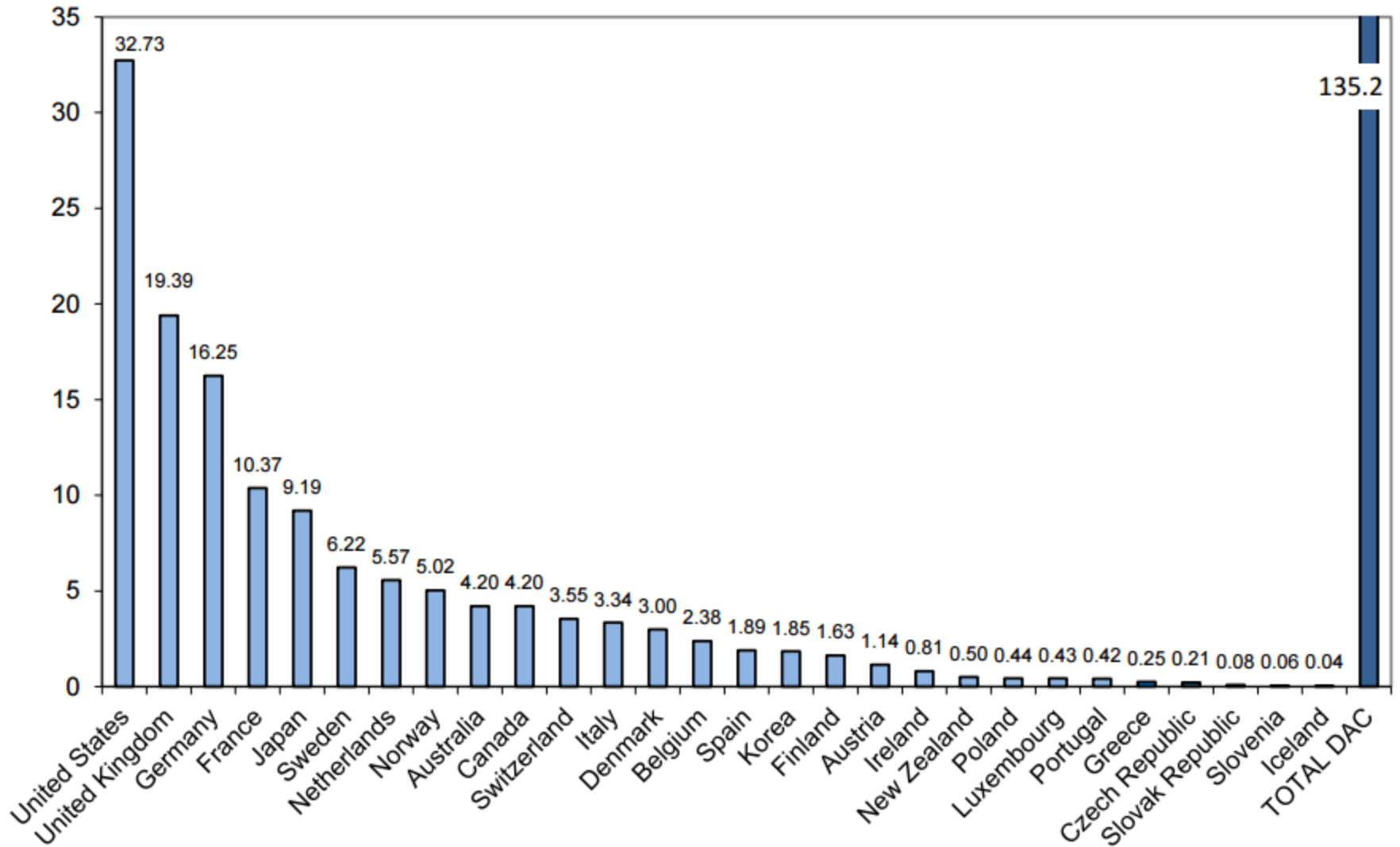

Sektorová alokace české bilaterální ODA (2013)

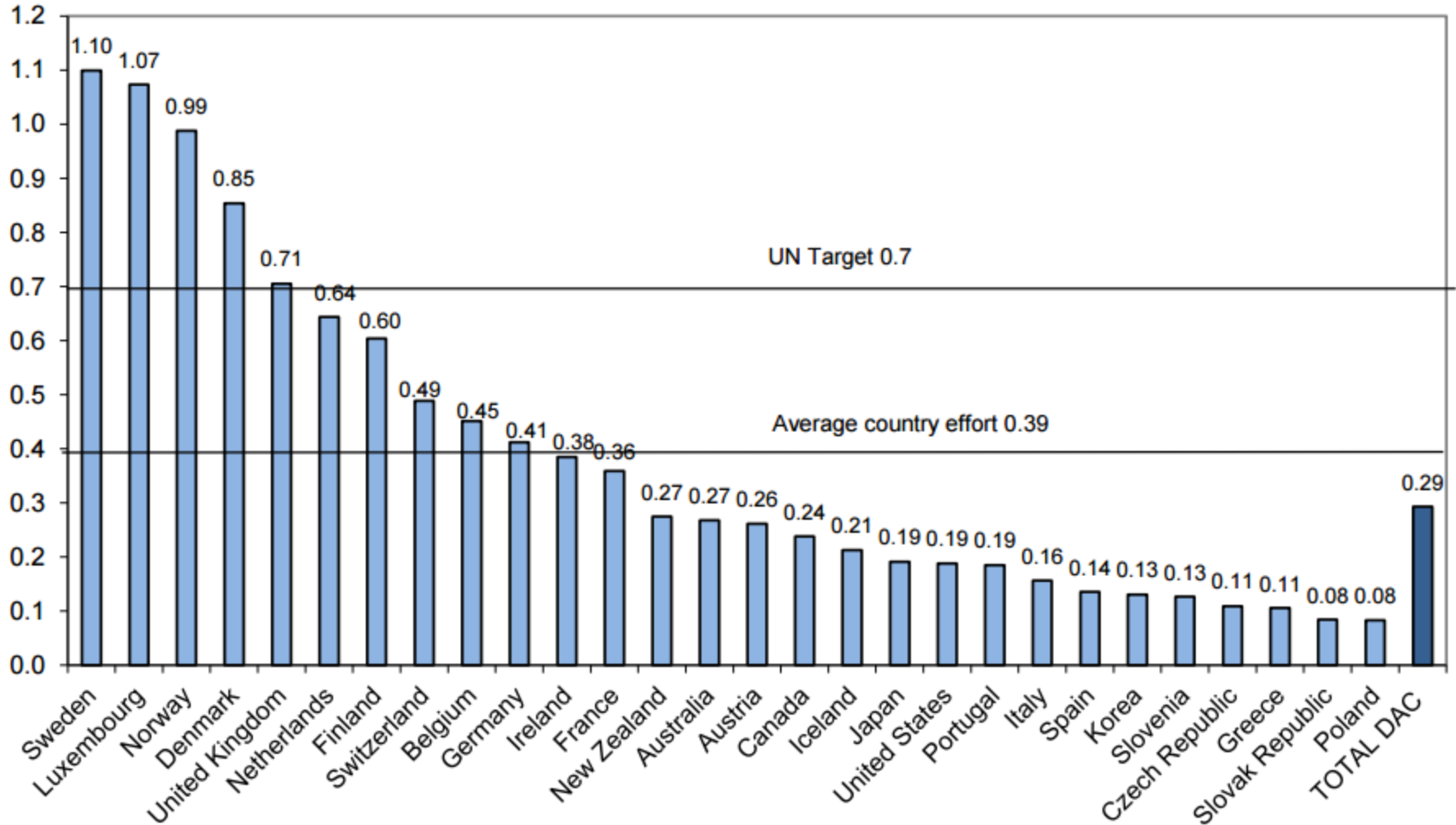
USD billion

Net ODA in 2014 - amounts

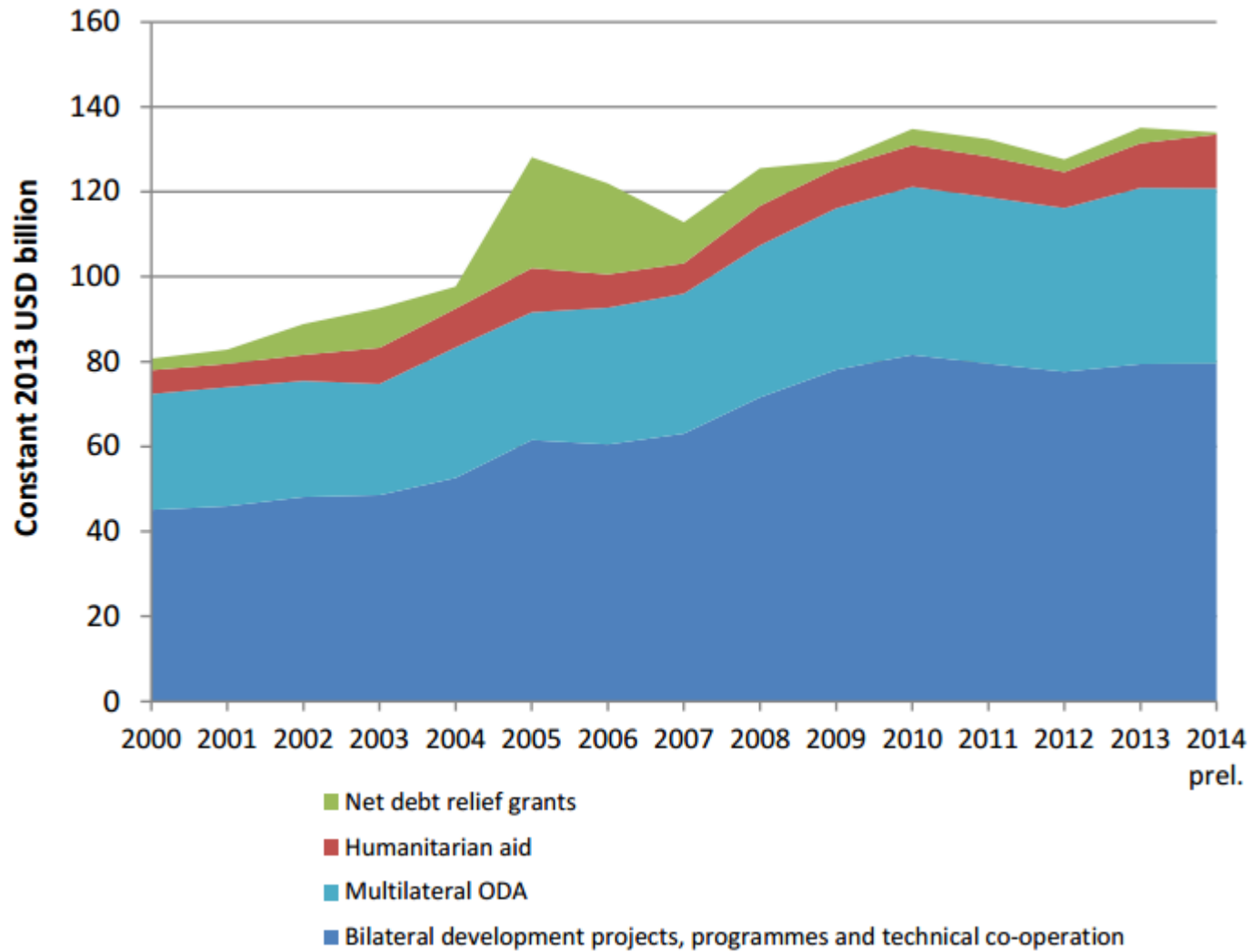

Net ODA in 2014 - as a percentage of GNI

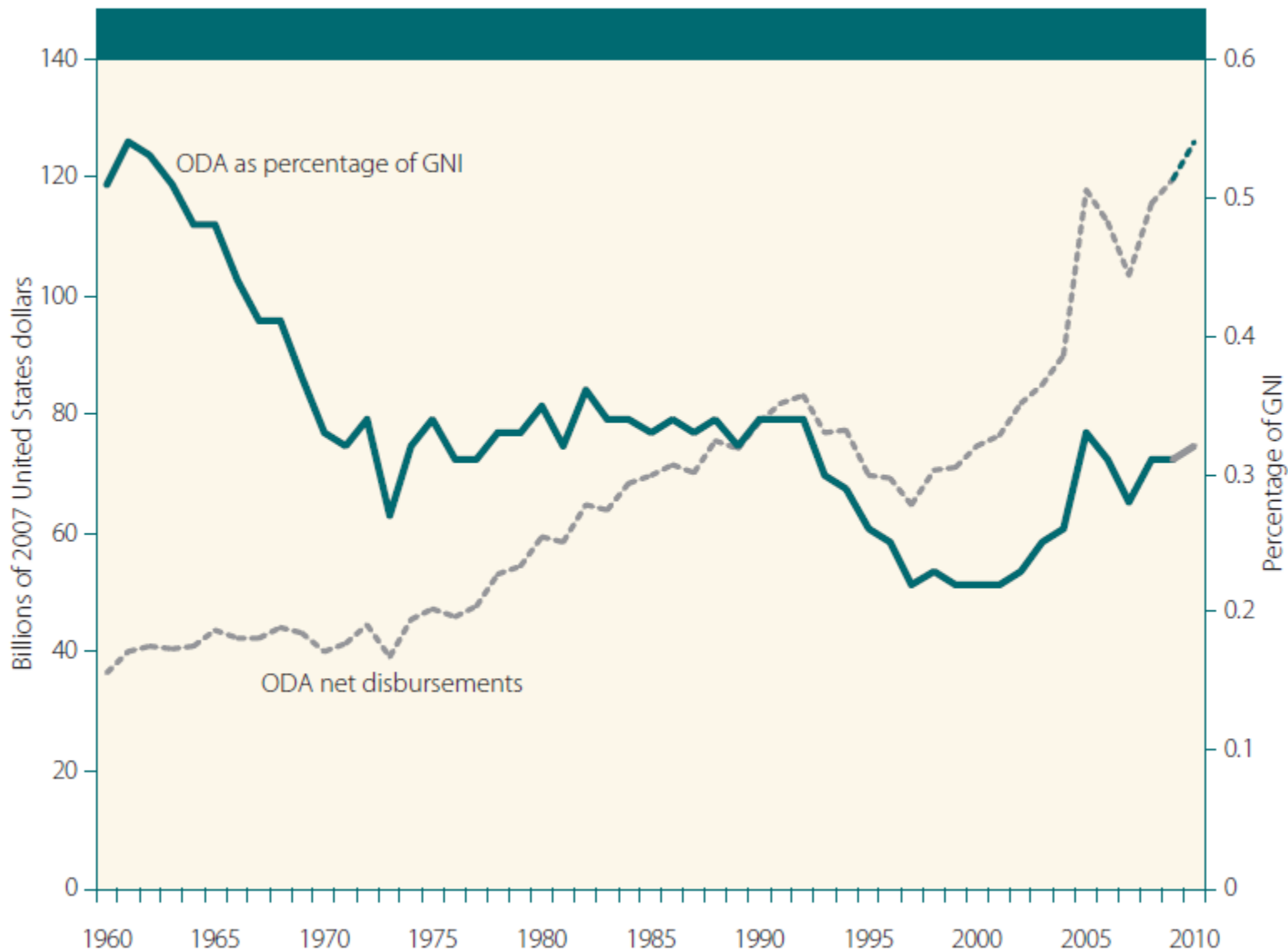
As % of GNI

Komponenty ODA

Trends in ODA disbursements from OECD/DAC members, 1960-2010^a

2. Efektivnost pomoci

Jeffrey Sachs
*The End of Poverty:
Economic Possibilities
for Our Time (2005)*

Dambisa Moyo
*Dead Aid: Why Aid Is
Not Working and How
There Is a Better Way for
Africa (2009)*

William Easterly
*The White Man's Burden:
Why the West's Efforts to
Aid the Rest Have Done
So Much Ill and So Little
Good (2006)*

Efektivnost pomoci

Mikro a makro studie

- 'Micro-macro paradox' (Mosley, 1986)

Makro studie

- Nejčastěji zkoumaný vztah: efekt pomoci na ekonomický růst
- Korelace (žádný jasný vztah mezi pomocí a růstem)
ale: korelace neznačí kauzalitu
- Regresní analýza – izolování efektu pomoci na růst
ale: ...

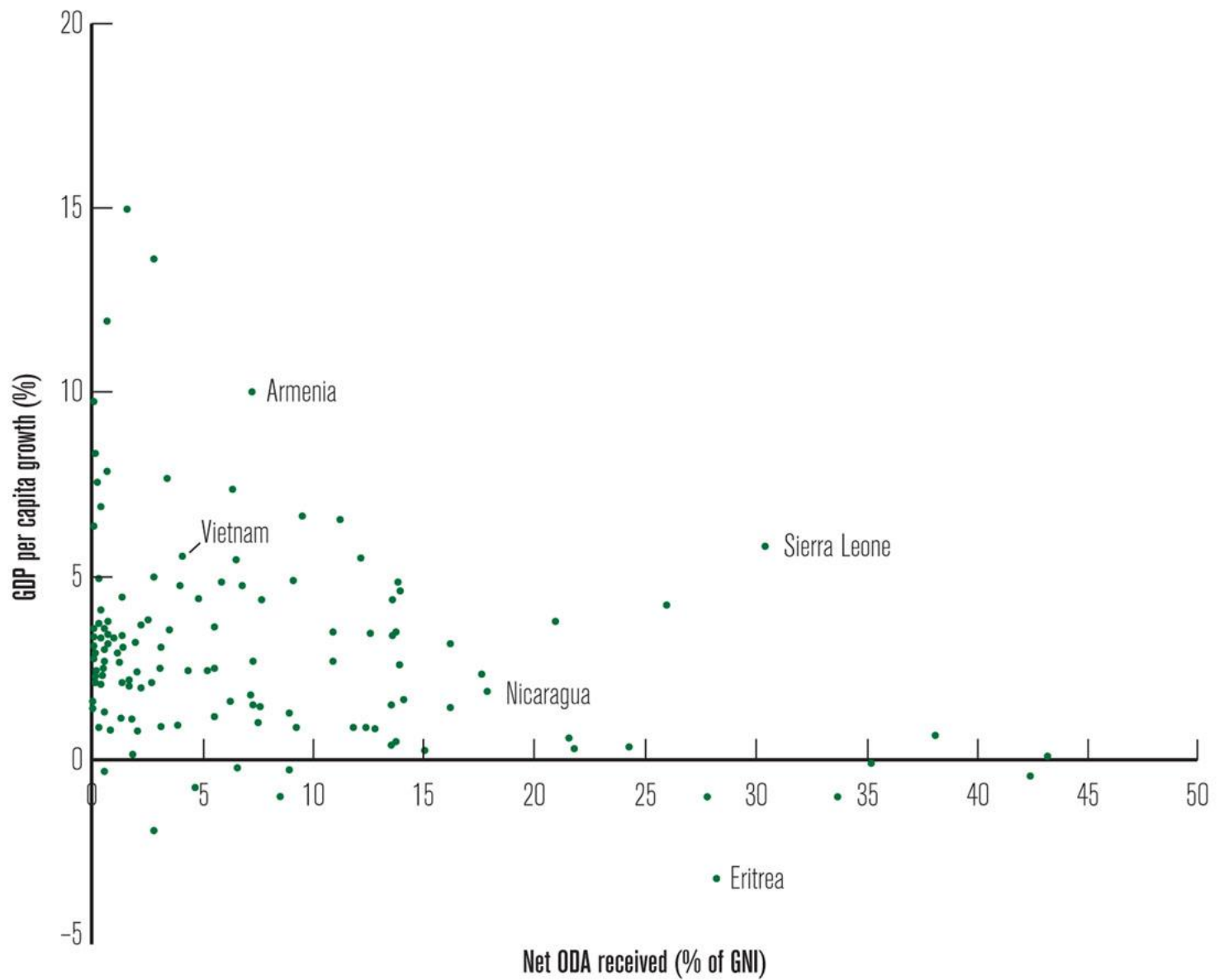

FIGURE 14-4 Foreign Aid and Growth, 1999–2008

GNI, gross national income; ODA, official development assistance.

Source: World Bank, “World Development Indicators,” <http://databank.worldbank.org>.

(Perkins et al., 2013)

Regresní analýzy s různými výsledky

- Pomoc funguje
- Pomoc funguje, ale s vyšší pomoci se její efekty snižují
- Pomoc funguje za určitých podmínek
 - v zemích s dobrými institucemi/politikami (Burnside a Dollar, 1997, 2000)
 - po ekonomických šocích a přírodních katastrofách (Guillaumont a Chauvet, 2001)
 - v zemích vzpamatovávajících se z občanských válek, které zároveň realizují dobré politiky (Collier a Hoeffler, 2004)
 - ...
- Pomoc nefunguje (její efekty nelze vysledovat)

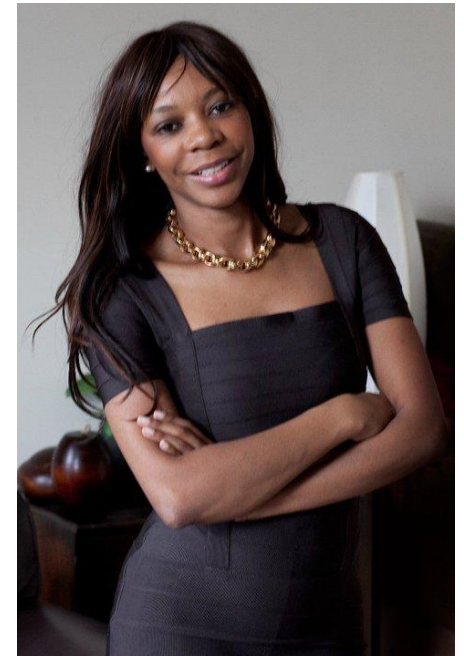
Může mít pomoc nějaké negativní dopady?

Peter Bauer

William Easterly

Dambisa Moyo

Limity makro výzkumů

Příklad: projekt na stavbu silnice

- *Byla silnice postavena?*
- *Jaký vliv má silnice (nebo obecně „rozvojová pomoc“) na zvýšení HDP na osobu v dlouhém období?*

Problémy regresní analýzy

- Technické problémy regresní analýzy
 - *Obrácená kauzalita: Co když růst ovlivňuje výši pomoci?*
 - *Opomenuté proměnné: Co když nějaký jiný faktor (např. dobré instituce) ovlivňuje jak výši pomoci, tak růst?*
- *Publikační zkreslení*
- *Problémy s daty*

Konsensus?

- *“A peculiar fact about the reviews of this literature is that there is controversy over how much controversy there is.”* (Roodman, 2007)
- Přesto:
 - ▣ Dříve spíše převaha studií s nevysledovatelným efektem:
 - *„it is difficult to discern any systematic effect of aid on growth“* (Rajan and Sumbramanian, 2008)
 - ▣ V posledních letech však začínají převažovat studie, které
 - nachází pozitivní (a statisticky významný) vztah mezi pomocí a růstem
 - ale tento vztah je spíše slabý
 - ▣ Ale znovu: limity regresní analýzy

Pomoc, veřejný diskurs a potenciál pomoci

- Vyhraněné názory ve veřejném diskursu
 - ▣ bud' pomoc funguje (je třeba více peněz)
 - ▣ nebo pomoc nefunguje (zrušit pomoc)
- Reálné výsledky pomoci versus potenciální výsledky pomoci
 - ▣ Jak učinit pomoc co nejefektivnější?
- Studie o efektivnosti pomoci
 - ▣ *Kolik dolarů přínosů má 1 dolar (té či oné) pomoci?*
 - ▣ *Je určitá pomoc efektivnější než jiná?*
 - **Faktory efektivnosti pomoci**

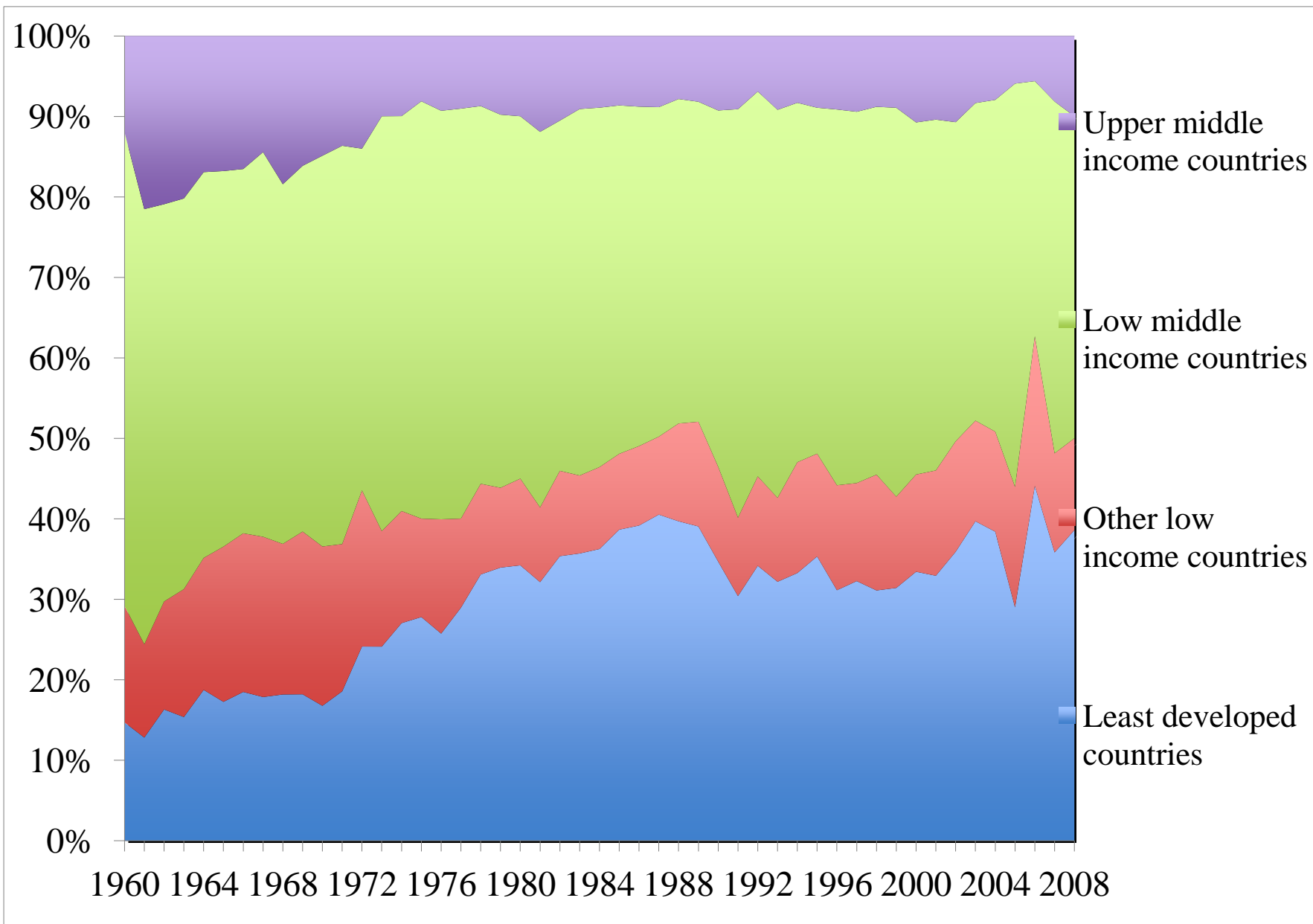
Selektivita mezi zeměmi

Chudoba

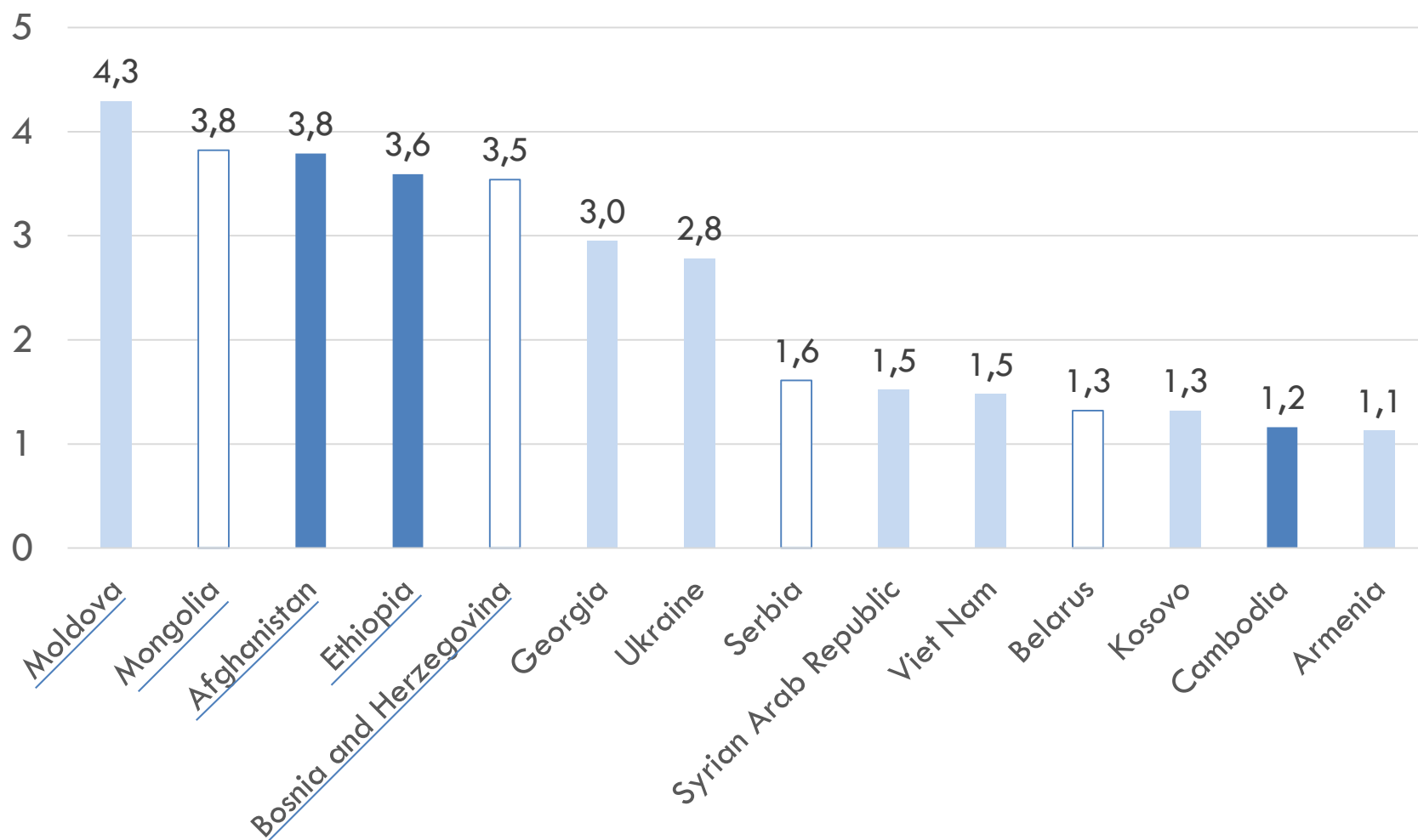
- Je-li významným cílem pomoci snížit chudobu, donoři by se měli soustředit na „nejchudší země“
- Chudoba versus průměrný důchod na osobu

Instituce/politiky

- Burnside a Dollar (1997, 2000): pomoc ovlivňuje růst pozitivně, avšak pouze v zemích s dobrými politikami/institucemi
- Implikace: pomoc bude efektivnější, když bude systematicky podmíněna dobrými institucemi a politikami přijímající země
- Studie kritizována, přesto silný názor v odborném diskursu

Největší příjemci české bilaterální ODA (2013, mil. USD)

Volatilita a nepředvídatelnost pomoci

- Donoři neochotní poskytnout dlouhodobé závazky jednotlivým zemím
- Nejistota pro příjemce
- Nekoordinovanost donorů – výpadky jednoho nejsou nahrazeny jiným
- Odhady: volatilita snižuje hodnotu pomoci o 15–20 % (Kharas, 2008)
- Trend: zvyšující se volatilita od 80. let, v posledních letech se možná snižuje

Fragmentace pomoci

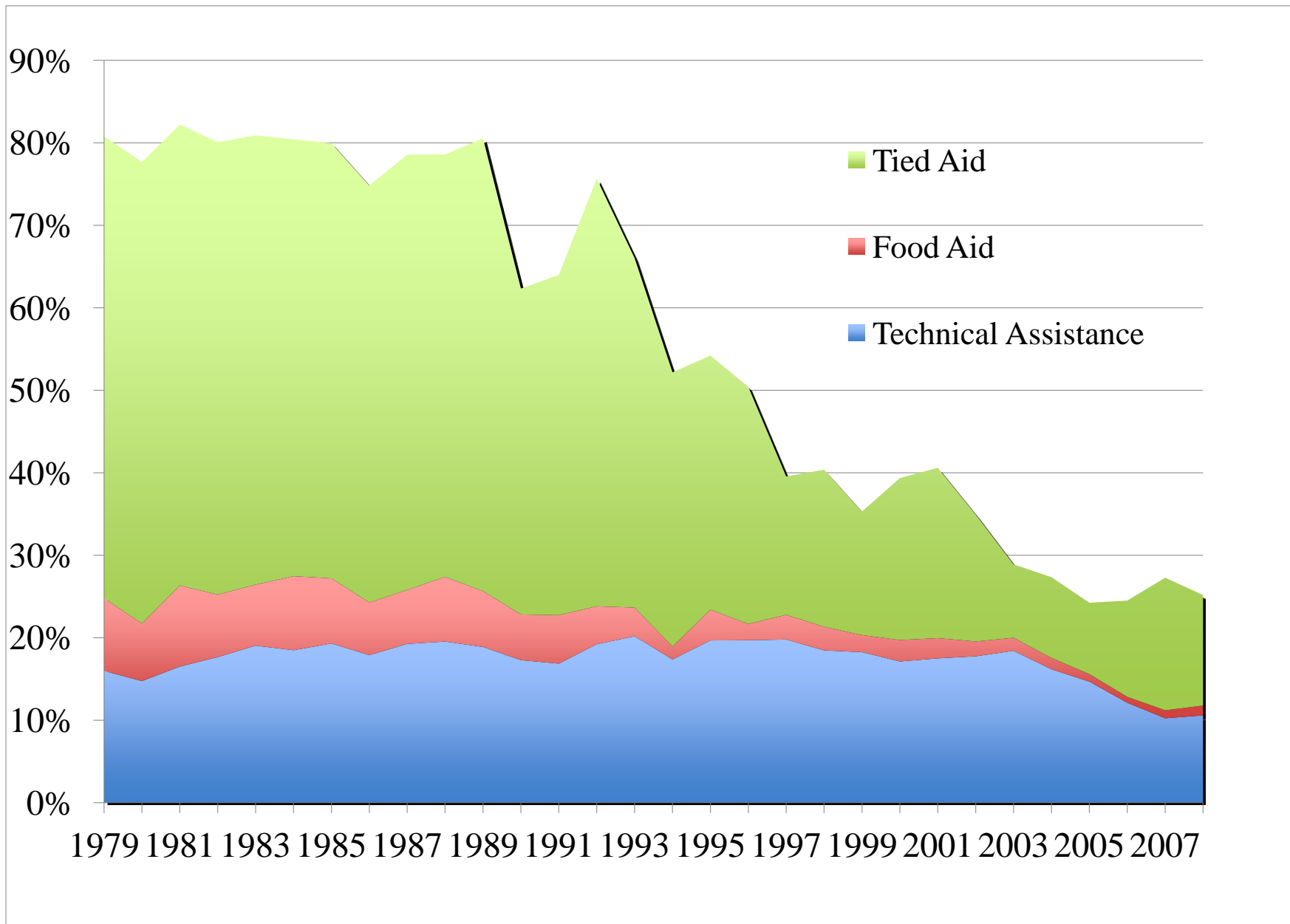
- **Míra, do jaké je celkový objem pomoci rozdělen do jednotlivých projektů/sektorů v jednotlivých zemích**
- Trend: zvyšující se fragmentace pomoci v období 1975–2000 (Knack a Rahman, 2006)
- Proč fragmentace?
- Negativní efekty: vyšší transakční náklady, překryv projektů
- Možná řešení
 - Koordinace a specializace donorů (méně sektorů, méně přijímajících zemí)
 - Vyšší podíl multilaterální pomoci (s méně multilaterálními organizacemi)

Number and average size of aid projects in low-income countries, 1997-2008

Vázaná pomoc

- **Pomoc, která musí být realizována prostřednictvím zboží a služeb ze země poskytující pomoc** (nebo ze skupiny vybraných zemí)
- Ekonomická kritika vázané pomoci už v roce 1970 (Bhagwati)
- Odhady: vázaná pomoc zvyšuje náklady pomoci zhruba o 20–30 % (Jepma, 1991)
- Politická motivace vázané pomoci
- Nejstarším typem vázané pomoci je **potravinová pomoc**
- Trend: podíl vázané pomoci se od 90. let snižuje (ale na základě reportování dárcovských zemí)

→ Tying status	4. Total Bilateral Commitments		4.a) Bil. Commit. - Untied		4.b) Bil. Commit. - Partially Untied		4.c) Bil. Commit. - Tied	
→ Year	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
	▲ ▼	▲ ▼	▲ ▼	▲ ▼	▲ ▼	▲ ▼	▲ ▼	▲ ▼
	76 213.28	99 492.45	65 869.31	84 296.76	14.6	3 716.66	10 581.86	11 777.13
	76 213.28	78 440.81	65 869.31	69 446.42	14.6	160	10 581.86	9 132.49
Australia	2 115.25	2 051.69	2 115.25	2 051.69
Austria	426.6	279.13	203.57	160.82	222.55	118.3
Belgium	880.86	644.24	839.5	622.83	41.36	21.41
Canada	1 972.72	2 031.56	2 138.25	2 193.18	0.01	..
Czech Republic	35.52	31.49	23.2	11.52	..	0.09	12.3	19.88
Denmark	1 575.93	1 686.69	1 583.49	1 793.36	63.9	63.09
Finland	515.27	537.42	497.27	434.32	18	76.61
France	8 769.78	..	8 535.13	234.64	..
Germany	6 516.65	7 690.29	6 395.6	7 498.96	121.05	191.33
Greece	1.2	1.54	0.56	0.41	0.64	0.08
Iceland	17.1	23.86	17.1	23.86
Ireland	493.06	500.31	493.06	500.31
Italy	572.69	434.45	476.1	403.74	6.41	..	90.18	30.71
Japan	13 604.53	18 857.75	11 695.56	16 872.95	..	112.47	1 908.97	1 872.33
Korea	1 423.12	1 874.1	783.7	1 155.74	4.49	7.75	634.93	698.73
Luxembourg	246.53	269.6	243.37	266.43	3.16	3.17
Netherlands	3 690.43	2 134.13	3 624.26	2 098.86	..	34.77	66.18	0.5
New Zealand	197.02	236.02	190.09	231.67	3.64	..	3.28	4.35
Norway	2 631.02	3 797.98	2 647.02	3 804.13
Poland	..	137.21	..	137.21
Portugal	314.03	235.14	32.11	35.32	281.93	199.82
Spain	421.1	665.36	351.26	596.07	0.06	..	69.78	69.3
Sweden	1 897.28	2 417.85	1 883.38	2 386.43	..	4.92	13.9	26.5
Switzerland	1 617.48	2 852.92	1 581.5	2 809.39	35.99	43.53
United Kingdom	3 903.32	5 397.92	3 903.32	5 397.92
United States	22 374.79	23 652.17	15 615.67	17 959.32	6 759.12	5 692.85

Management orientovaný na výsledky

- Vstupy versus výstupy (výsledky)
- Neúspěchy jsou do určité míry přirozené
 - ▣ Nejsou pozitivní, ale lze se z nich poučit (včetně neúspěchů jiných)
 - ▣ Pokud je však poznáme a nejsou skrývány
 - ▣ Obavy z reakce veřejnosti
- Hodnocení rozvojových intervencí
 - ▣ Ex-post evaluace
 - ▣ Randomizované kontrolované pokusy
- Inovativní nástroje pomoci
 - ▣ *Cash on Delivery*
 - ▣ *Development Impact Bonds*
 - ▣ *Advance Market Commitment*

Abhijit Banerjee

Esther Duflo

Náklady dodatečného roku výuky (Keňa)

Školní uniformy	\$ 99
Školní jídla	\$ 36
Léky na odčervení	\$ 3,50

Jak zefektivnit pomoc?

- Poskytovat pomoc spíše chudším a dobře spravovaným zemím
- Snížit volatilitu a zvýšit předvídatelnost pomoci
- Snížit fragmentaci pomoci
- Zvýšit podíl multilaterální pomoci
- Nevázat pomoc
- Zvýšit transparentnost pomoci
- Dbát na participaci přijímající země a její priority
- Zaměřit se na výsledky – experimentovat, evaluovat, učit se z chyb

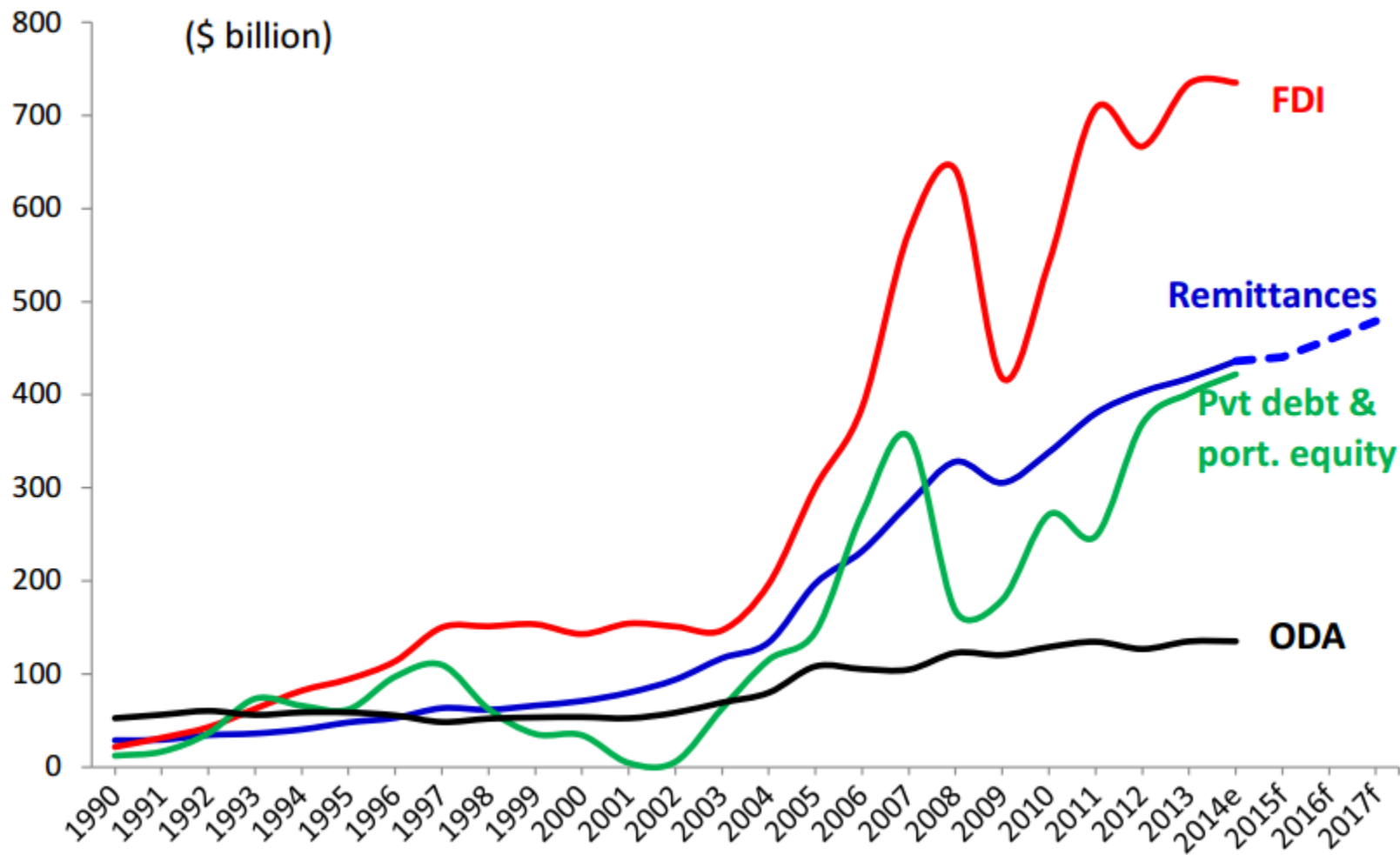
... a nebrat výše uvedená doporučení jako dogmata

Výzvy

- Pomoc se zvyšuje zhruba od roku 2000, byť relativně pomalu (závazky však nenaplňovány po několik desetiletí)
- Větší důraz na kvalitu (efektivnost) pomoci
 - ▣ Jak politické deklarace, tak akademický zájem
 - ▣ Realita versus rétorika
- Netradiční donoři
 - ▣ Donorské země (Čína, Brazílie, SAE)
 - ▣ Nadace (Bill and Melinda Gates Foundation)
- Inovativní metody financování
- Debata o jiných politikách ovlivňujících rozvojové země
 - ▣ **Koherence „rozvojových“ politik**

3. Za hranice rozvojové pomoci

Finanční toky do rozvojových zemí (1990–2014)

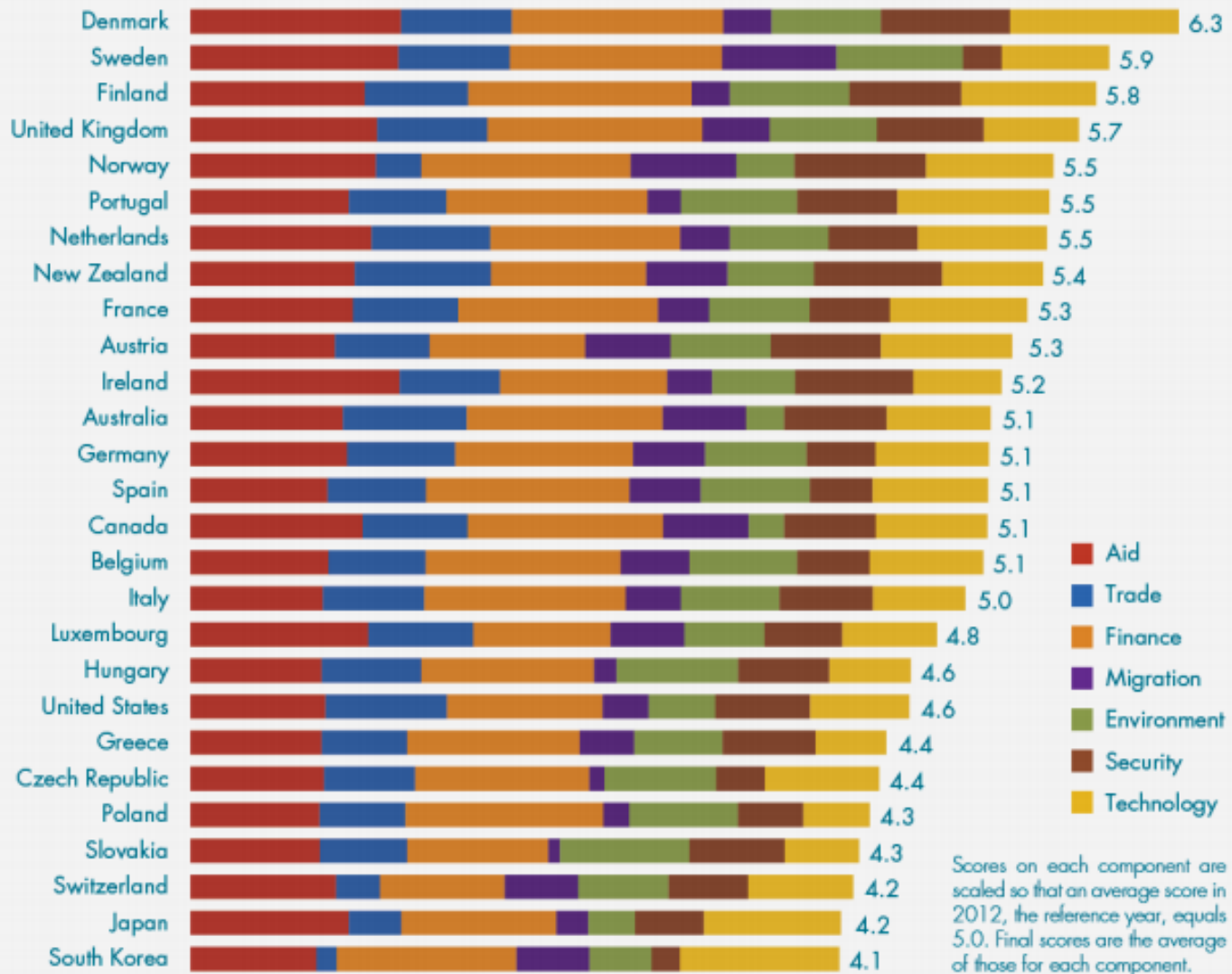

Commitment to Development Index (CDI)

- **CDI – Index vstřícnosti k rozvojovým zemím**
- Center for Global Development, od roku 2003
- **Cílem ukazatele je zhodnotit, jak bohaté země napomáhají nebo omezují rozvoj v chudších zemích**
- Dnes počítán pro 27 vyspělých zemí
- 7 komponent s průměrem 5,0 v základním roce
 - ▣ Relativní srovnání zemí
 - ▣ Změny v čase

Komponenta	Ukazatele (příklady)
Rozvojová pomoc	Množství a kvalita pomoci (bilaterální i multilaterální), daňové zvýhodnění soukromého dárcovství
Obchod	Cla na dovoz z rozvojových zemí, zemědělské dotace, administrativní bariéry dovozu zboží
Finance	Pojištění politických rizik, opatření proti mezinárodní korupci, omezení portfoliových investic, transparentnost finančních toků
Migrace	Imigrace z rozvojových zemí, zahraniční studenti z rozvojových zemí, pomoc uprchlíkům a žadatelům o azyl
Životní prostředí	Emise skleníkových plynů, ratifikace Kjótského protokolu, daně na benzín, dotace rybolovu, dovoz tropického dřeva
Bezpečnost	Příspěvky do mírového rozpočtu a operací OSN (finanční, personální), export zbraní, ratifikace bezpečnostních úmluv
Technologie	Podpora výzkumu a vývoje (vládní výdaje, daňové zvýhodnění), míra ochrany práv duševního vlastnictví

Commitment to Development Index 2014

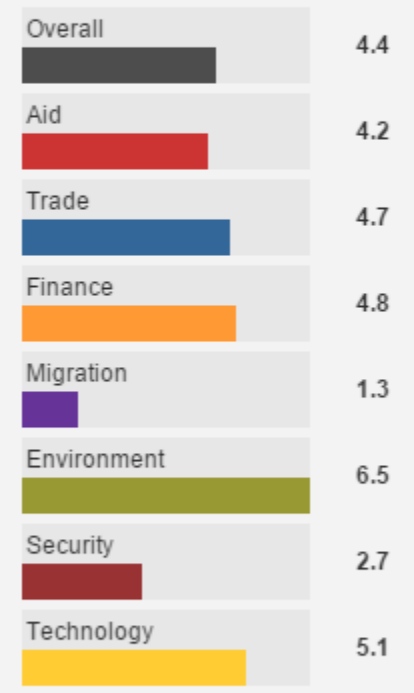
Play how-to video

Show trends

Denmark	6.7
Ireland	6.6
Sweden	6.6
United Kingdom	5.9
Norway	5.9
Netherlands	5.7
Luxembourg	5.6
Finland	5.5
Canada	5.4
New Zealand	5.2
France	5.1
Portugal	5.0
Japan	5.0
Germany	4.9
Australia	4.8
Switzerland	4.6
Austria	4.6
Belgium	4.4
Spain	4.3
United States	4.3
Czech Republic	4.2
Italy	4.2
Hungary	4.2
Greece	4.1
Slovakia	4.1
Poland	4.1
South Korea	4.0

Czech Republic

Univerzita Palackého
v Olomouci

Děkuji za pozornost.

Miroslav Syrovátka

miroslav.syrovatka@upol.cz

Katedra rozvojových studií

Přírodovědecká fakulta

Univerzita Palackého v Olomouci

www.development.upol.cz